

БРЕКЗИТ и европейското дружествено право

проф. д-р Мартин Винер*

SUMMARY

The article “BREXIT and the European Company Law” investigates the impact of the UK exit from the EU (so-called Brexit) on European company law. At the beginning, it provides a brief overview of BREXIT’s impact, delineating fields of foreseeable problems (II). After Brexit, EU law will not apply in the UK, as in any third country with respect to EU member states; the competence of European Court will end as well. The future relations with the EU will presumably be governed by multilateral instruments, such as WTO, GATT and CETA, and probably by bilateral agreements between different member-states and the UK. However, as EU company law is mainly regulated in EU Directives, which have been implemented in the UK, Brexit should not have an immediate major influence. However, we could expect some problems to arise for the so-called European Companies (*societates europeae*: SE) registered in the UK under the Regulation 2157/2001, which number more than 40. They will lose their legal foundation on Brexit unless the UK takes remedial action. The main problem arises for so-called “pseudo-foreign companies” domiciled in the UK (III). The ECJ’s decisions in a line of cases started by “Centros” and based on the Freedom of Establishment has held that member states

* Д-р Мартин Винер е редовен професор по предприемаческо право в Икономическия университет - Виена, ръководител на отдела по информационно право и право на интелектуална собственост в Икономическия университет - Виена, ръководител на Изследователския институт за средно и източноевропейско стопанско право (FOWI) Икономическия университет - Виена, председател на австрийската Комисия за търгови предложения на ценни книжа.

must allow a company to officially register its seat in one country, while its real seat is in another member state. Some hundreds of thousands of companies are functioning on basis of such registrations. Since with Brexit Freedom of Establishment will no longer apply for companies registered in the UK, member-states like Germany and Austria – generally following the so-called “real seat approach” – are likely to treat such entities not as companies any longer; shareholders will then lose the privilege of limited liability. The article continues by looking at more general changes to the framework for European company law after Brexit (IV). The author argues that Brexit by itself will not materially affect the direction of future legislative activity of the EU; however, the reasons for the Brexit vote in 2017, especially disenchantment with the European project, are not restricted to the UK. As far as the substance of regulation is concerned, Brexit presumably will have consequences. Without any doubt, the UK tradition was a major influence on European legislative acts in the recent past. First, the typical trust of the UK in the effectiveness of market mechanisms lies behind many recent European corporate law projects. Second, the EU corporate regime has readily included self-regulation, a strong component of UK company law. Such influence is likely to vanish to a large extent. However, this will not make the decision making in the EU for corporate law matters easier: In the new Europe of 27 countries enough hurdles for any attempts to company law unification will survive.

KEY WORDS

BREXIT, state-member, European company law, societas europea, pseudo-foreign companies, “Centros” decision, Freedom of Establishment, real seat approach, Establishment Approach, self-regulation.

I. Въведение

На 29 март 2017 г. премиер-министърът Тереза Мей разпореди предаването на писмо на Доналд Туск, президент на Европейския съвет, съдържащо британското заявление за излизане. Така съгласно чл. 50 от Лисабонския договор беше стартирано напускането на Обединеното кралство на Европейския съюз (т.нар.

БРЕКЗИТ). Същото ще бъде факт след две години, доколкото Съветът на Европа единодушно не би удължил срока.

Свързаните с БРЕКЗИТ правни въпроси са цял океан. Те имат преди всичко европейскоправна природа, но засягат директно всички централни стопанскоправни отрасли. Към тях принадлежи и държавното право. Въпреки че тези въпроси досега не са били в центъра на научна дискусия, определено си заслужава да се изследва въздействието на БРЕКЗИТ върху тази област.

Настоящата статия обръща внимание особено на някои принципни правни въпроси (по-году т. III). По-нататък вниманието ще бъде насочено върху промените чрез БРЕКЗИТ рамкови условия за по-нататъшно развитие на европейското държавно право (т. IV). Преди това въвеждащо ще бъде предложен кратък обзор на въздействията на БРЕКЗИТ, който показва в кои области изобщо могат да възникнат проблеми (т. II). Тази работа частично се основава на две публикации, в които авторът е участвал като съавтор¹.

II. Общо въздействие на БРЕКЗИТ

Нататък работата изхожда от постановката, че ще се стигне до „hard Brexit“ (твърд БРЕКЗИТ), при който няма да може да се постигне спогодба, която да гарантира по-нататъшното приложение на европейското право и на основните свободи. От сегашна гледна точка² това е най-вероятният принципен вариант, въпреки че с граничеща със сигурност вероятност за много области ще бъдат постигнати специални споразумения³.

Като краен резултат това ще означава, че с влизането в сила на БРЕКЗИТ европейското право не би било приложимо. Това важи както за първичните норми (заедно с основните свободи), така и за производното им директно приложимо право. По същия начин приключва и компетентността на Съда на Европейския съюз. Обединеното кралство ще стане третата страна, чиито връзки с Европейския съюз ще бъдат уредени с многостранни ин-

¹ Armour, J. и др. (2017).

² Преди всичко предвид позициите на правителството на Обединеното кралство; срвн. HM Government (2017).

³ Относно сферата на финансовите пазари срвн. напр. анализа на Ringe, W.-G. (2017).

струменти (WTO, ГАТТ, СЕТА), съответно и чрез двустранни спогодби, които във всички случаи трябва да бъдат сключени.

Така биха възникнали чувствителни празнини, защото освен принципните норми не биха били в сила и директно прилагащите се регламенти. По отношение на вече транспонираните директиви БРЕКЗИТ не би предизвикал непосредствени изменения, тъй като съответните правила вече са станали актове на националното право на Обединеното кралство и като такива няма да бъдат засегнати от излизането поради факта, че липсва европейскопращен ред по отношение на съответните национални правни актове. По всяко време би било възможно съответните разпоредби да бъдат променени от парламента на Обединеното кралство.

Европейското грукжествено право, което, както е известно, на ниво Европейски съюз не е затворен и кодифициран правен отрасъл, се урежда предимно от директиви. Така погледнато, БРЕКЗИТ няма да има никакво или поне не толкова дълбоко влияние⁴. Положението е съвсем различно например за Европейските грукжества (SE), които са били учредени въз основа на съответния регламент⁵. В настоящия момент в Обединеното кралство са регистрирани 43 такива грукжества⁶. Чрез БРЕКЗИТ те биха изгубили правната основа на своето съществуване най-малкото в Обединеното кралство⁷.

За да преодолее тези и други подобни проблеми, Обединеното кралство възнамерява със собствен законодателен акт, който клиширано се обозначава като „Great Repeal Bill⁸, *uno acto*, да възприеме в националното си право наличната правна система на правото на ЕС. Така регламентите, включително и относно SE, биха продължили да действат като национално право, както са действали и до деня на излизането, което ще говеде и до това,

⁴ Вж. по-году в т. IV пример за влиянието на БРЕКЗИТ върху вече хармонизираното към директивите право в областта на международната мобилност.

⁵ Регламент 2157/2001 от 8.10.2001 относно устава на Европейското грукжество (SE), ОВЕО. L 294 от 10.11.2001, 1.

⁶ Данни от <http://ecdb.worker-participation.eu/>.

⁷ Съвсем грукжествен въпрос е доколко едно английско *Societas Europaeae* със седалище Обединеното кралство в другите страни членки ще продължава да бъде признавано за такова.

⁸ Това всъщност е грешно обозначение, тъй като изобщо не става дума за отмяна на правото на ЕС, а за трансформацията му в национално право.

че ще бъде реципирана и съответната съдебна практика на Съда на ЕС⁹. Така досегашните европейски SE биха продължили и след БРЕКЗИТ да съществуват и по правото на Обединеното кралство като SE поне дотогава, докато общовалиден национален законодателен акт не внесе някакви изменения.

III. Привидно чуждестранни дружества

Най-силни са влиянията на БРЕКЗИТ върху онези области на гружественото право, които са изградени върху основните свободи. Тук акцентът пада върху чл. 49 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) относно свободата на установяване. Съгласно чл. 54 от ДФЕС тя има сила и по отношение на гружествата, учредени съгласно разпоредбите на някоя от гържавите членки, чието уставно седалище – главно управление или главен клон, се намира в рамките на Съюза. Чрез своето прочуто решение по делото „Centros“¹⁰ Съдът на ЕС тълкува свободата на установяване по такъв начин, че тя оказва влияние и върху националното гружествено право. Към това ще добавим кратък обзор:

В международното частно право съществува принципът приложимото гружествено право да се определя въз основа на две различни точки на привързване: мястото, където гружеството е учредено (теория на учредяването), или мястото, където се намира мястото на действителното главно управление (теория на седалището). Теорията на седалището води до това, че гружеството трябва да прилага гружественото право, което е в сила на мястото на вземане на централните управленски решения¹¹. Смяната на приложимото право (просто казано) предпоставя и смяната на мястото на централното управление на предприятието. Теорията на седалището затруднява съответно дори прави невъзможен, избора на гружествено право. Дружество с главно управление в Германия ще трябва например да прилага немското право. По такъв начин би трябвало да са защитени преди всичко интересите на кредиторите, които не бива да се

⁹ Вж. погребно за това HM Government (2017a).

¹⁰ EuGH 9.3.1999, C-212/97, Slg 1999, 1459 (Centros).

¹¹ Според немската съдебна практика най-малкото това е значението на седалището на главното управление; срвн. BGH 21.3.1986, V ZR 10/85, BGHZ 97, 269.

чувствам принудени да се оправят с непозната за тях правна система в случаите, когато имат отношения с гружество, действащо предимно в Германия¹². Теорията на седалището се прилага (въпреки някои значителни разлики) освен в Германия, например в Белгия, Франция, Австрия и Испания¹³.

Срещу това противостои либералната и отворена към свободен избор на приложимо право теория на учредяването, която е в сила преди всичко в Обединеното кралство, но наред с това и в някои от значимите държави членки – като Италия, Холандия, Полша, Швеция, а също и в Чешката република¹⁴ и Словакия¹⁵ (извън Европейското икономическо пространство също и в Швейцария). Мястото на привръзка за приложимото гружествено право е мястото на учредяване или (което е по същество равностойно) седалището според устава, а то не трябва задължително да съвпада с мястото на главното управление. По такъв начин изборът на приложимо право се откача от мястото на реалната активност на гружеството¹⁶.

Така, щом учреденото капиталово гружество беше със седалище на главното управление в държава, следваща „теорията на седалището“, се стигаше до различни тълкувания и преценки от позицията на различните законодателства¹⁷. Според виждането в държавите, привърженици на теорията на учредяването, всичко беше наред и гружеството се признаваше за гружество на тази държава. Друго ставаше обаче, ако трябваше да се про-

¹² Естествено, би било напълно погрешно за седалище на главното управление по немското право да се приема мястото на основната пазарна активност на гружеството – въобще не става дума за това. Срвн. Armour, J. и др. (2017), Fn. 1, 4.1.

¹³ Обзор върху различните правни системи срвн. European Company Law Experts (Fn. 1), 37 и сл. Изчерпателна е и съвсем скоро публикуваната студия по поръчка на Комисията: Gerner-Beuerle, C. и др. (2016).

¹⁴ Вж. чл. 30, ал. 1 от чешкия Закон за международното частно право.

¹⁵ Вж. чл. 22 от словашкия Търговски кодекс.

¹⁶ Разбира се, и държави, които следват теорията на учредяването, са създали специални разпоредби за привидните чуждестранни гружества, като например Холандия – срвн. European Company Law Experts, Fn. 1, 38.

¹⁷ С цел яснота следва да се отбележи, че нито според теорията на учредяването, нито според теорията на седалището възникват проблеми, ако едно гружество, създадено по чуждестранно право и имащо седалище на главното управление в мястото на учредяването (което естествено е най-честия случай), стане активно в държава, следваща теорията на седалището. Държавата, следваща теорията на седалището, също признава приложението на чуждестранното гружествено право.

изнасят съдилища от гържавата, където се намираше сегалището на главното управление. Според това виждане би трябвало да се прилага тяхното собствено гружествено право, което за действителното учредяване на капиталово гружество изискваше вписване в регистъра на собствената им гържава. Такова липсваше обаче, тъй като гружеството беше вписано например в *companies' register* на Обединеното кралство, но не и в немския Търговски регистър, т.е. в страната членка, където се намираше сегалището на главното управление. По такъв начин според немската позиция гружеството не беше капиталово гружество, а някакво друго образуване, *in concreto* – според дейността, събирателно гружество или гражданско гружество. Най-важната последица от това беше, че от немска гледна точка съдружниците в това гружество трябваше да отговорят лично за задълженията на гружеството. Така подобни привидно чуждестранни гружества бяха практически предварително блокирани.

Това се промени с решението „*Centros*“ и последвалата след него съдебна практика на Съда на ЕС¹⁸. Тя принуди гържавите членки въз основа на свободата на установяване да признават привидно чуждестранните гружества, ако са защитени чрез чл. 54 от ДФЕС, т.е. тези които наред с учредяването си в гържава членка имаха и сегалище по устав, главно управление или главно сегалище в рамките на Съюза. В резултат на това те трябваше да признават не само правното съществуване на гружеството, а също и изцяло приложимия правен ред и съответно приложимия режим на отговорност на съдружниците. Така беше отнета основата на прилагане на теорията на сегалището във всеки случай, в който това засяга гружества, обхванати от чл. 54 от ДФЕС. В много гържави членки това доведе до разделно привързване в международното гружествено право, а именно според теорията на сегалището, но и чрез наложено прилагане на свободата на установяване¹⁹.

Тази така нововъзникнала свобода съответно беше и използвана. През първите години на новото хилядолетие бяха учредени многобройни привидно чуждестранни гружества, и то главно в Обединеното кралство. Причините бяха основно в заобикалянето на рестриктивните разпоредби за учредяването на груже-

¹⁸ Особено EuGH 5.11.2002, C-208/00, Slg 2002, 9919 (Überseering).

¹⁹ Относно Германия вж. добре познатото Решение за хипогрумите от 2008 г.; BGH 20.10.2008, II ZR 158/06, BGHZ 178, 192.

ства в някои от страните членки, и то предимно по отношение на размера на подлежащия на внасяне основен капитал – преди всичко в Германия и доста по-ограничено в Австрия и други гържави членки²⁰. Тази тенденция през последните години намаля, от една страна, поради това, че високите последващи учредяването разходи (счетоводно обслужване и пр.) станали известни, а от друга страна, и поради това, че много от членките реформираха гържественото си право и намалиха разходите, свързани с учредяването – например Германия чрез предприемаческото гържество с ограничена отговорност, което от 2008 г. е без минимално задължителен капитал²¹. Въпреки това в Обединеното кралство са регистрирани значителен брой гържества, които имат своето действително седалище в друга гържава членка. Въпреки че точният брой може да бъде определен само най-общо, следва при всички случаи да се изхожда от това, че става дума за шестцифрено число, от което (общо преценено) поне 60 000 гържества би трябвало да имат седалище на главното си управление в Германия²².

БРЕКЗИТ ще промени грастично този пейзаж, тъй като очакваният „hard Brexit“ ще доведе до това, че свободата на установяване повече няма да бъде приложима. Ако се приеме, че по този въпрос няма да се стигне до общо споразумение между Обединеното кралство и Европейския съюз, след 2019 г. той ще трябва да бъде решен от позицията на всяка гържава членка. За онези гържави, които следват теорията на учредяването, няма да се промени нищо. Дружества, учредени съобразно правото на Обединеното кралство, ще продължават и в бъдеще да бъдат признавани като такива, ако имат своето седалище на главното управление в гържава членка. Доколкото е видно, това би трябвало да важи за Чешката република, но също и за Словакия.

Съвсем друга обаче е ситуацията в гържавите, следващи теорията на седалището като Германия и Австрия, тъй като действието на тази теория е потиснато от свободата на установяване. Отпадне ли тя, отново ще се стигне до прилагане на онзи колизионноправен принцип. Така във всички случаи т.нар.

²⁰ Срвн. данните относно регионалното разпределение в Armour, J. и др. (2017), Фн. 1, 2.2.

²¹ Относно основанията срвн. напр. Bratton, W. и др. (2009), 347; Ringe W.-G., (2013), 230.

²² Срвн. Armour, J. и др. (2017), Фн. 12.2.

„предимство на ограничената отговорност“ на капиталовите дружества ще бъде загубено. Съгласно австрийското право това важи и за правосубектността на дружеството²³, което при едно привидно чуждестранно дружество като отговорник ще доведе до катастрофална последица за ищеца, изразяваща се в отхвърляне на иска²⁴. Тези хипотези показват, че теорията на сегалището не служи непременно в защита на кредиторите. За тях не е лесно установимо дали английското дружество има действително сегалище на главното си управление в Обединеното кралство, или в Австрия, а ищецът поради липсата на правосубектност на дружеството би трябвало по тази причина всъщност да предяви претенциите си пряко срещу съдружниците. Застрашаващото в тази хипотеза отхвърляне на иска при всички случаи ще причини разности, може обаче да доведе и до окончателна загуба на притезанието, ако поради погрешно забегения процес правото на иск междувременно се погаси по давност.

Така БРЕКЗИТ ще е граматичен за участващите съдружници²⁵. Позовавайки се на основните свободи, те са се доверили на правна форма, която е направила възможно най-изгодно учредяване, като при това те не са поели лична отговорност за задълженията ѝ, доколкото не могат да бъдат обвинени в неправомерно поведение. Пороги ли действие излизането на Обединеното кралство от Европейския съюз, това предимство на ограничената отговорност ще бъде загубено, като при това съдружниците не могат да бъдат упрекнати, че те сами са си причинили тези последици. Това е съществена разлика с хипотезата, при която съдружниците лично са предприели учредяване в трета държава, поради което от самото начало може да се определи, че сами са избрали застрашаващата лична отговорност.

Поради това на академично ниво, особено в Германия, се дискутира дали учредените преди БРЕКЗИТ стари дружества не трябва да се третират по начин, различен от вече изложеното²⁶.

²³ Гражданското дружество по австрийското право (а в конкретния случай ще е налице точно такова дружество) за разлика от немския си аналог не е юридическо лице.

²⁴ Вж. OGH 23.8.2000, 3 Ob 59/00y.

²⁵ Последващото изложение по 4.2.

²⁶ Вж. напр. Freitag, R. and Korch, S. (2016); Lehmann, M., and Zetzsche, D. (2017); Weller, M.-P., и др. (2016); Seeger, M. (2016). Съответните аргументи, въпреки че не са специално съобразени с БРЕКЗИТ, могат да се открият при Eckert, G. (2010), 513 сл.

Решенията за това се търсят на международно частноправно и на конституционноправно ниво – самото материално гружествено право само отчасти би могло да е от полза²⁷. Доколко тази академична дискусия ще окаже и практическо влияние, е все още отворен въпрос. При всички случаи решението трябва да бъде намерено на нивото на отделните държави. Доколко те ще имат повишен интерес специално да предпазват гружества, учредени по английското право, е твърде съмнително.

По тази причина също интензивно се дискутира и наличието на правни възможности за трансформиране на английски привидно чуждестранни гружества в немски гружества, като при това натоварването с разности да не е прекомерно високо²⁸. Най-близката всъщност възможност за международно сливане/вливане носи със себе си недостатъци, особено твърде сложното производство и свързаното с него поемане на големи разходи, които могат да бъдат плашещи за преобладаващо малките предприятия, възползващи се от английски гружествени форми. Трансграничната смяна на формата въпреки е възможна според практиката на Съда на ЕС²⁹, но в детайлите си, особено по отношение на процедурните въпроси, е неизяснена. Това в крайна сметка затруднява осъществяването ѝ, а според някои твърдения в определени държави членки е и напълно невъзможна.

Във връзка с международното сливане/вливане следва да се обърне внимание и на факта, че за повечето държави членки то е възможно само доколкото Обединеното кралство все още е член на Европейския съюз. Това е така, тъй като Директивата за сливанията е приложима само по отношение на сливания на гружества от различни държави членки. Така например §3 от австрийския Закон за сливанията в Европейския съюз, както и § 122a и сл. от немския Закон за преобразуванията предвиждат, че са допустими сливания/вливания на гружества от други държави членки на Европейския съюз. Дори след БРЕКЗИТ съответните вътрешни актове на Обединеното кралство да останат в сила, това няма да промени нищо в обстоятелството, че трансграничните сливания вече ще да бъдат невъзможни. Опасността, че сливането вече може да не бъде вписано, би

²⁷ Съответните аргументи, въпреки че не са специално съобразени с БРЕКЗИТ, могат да се открият при Eckert, G. (2010), 513 сл.

²⁸ Последно, 830.

²⁹ Срвн. EuGH 12.7.2012, C-378/10, NZG 2012, 871 (Vale).

могла още преди БРЕКЗИТ да намали атрактивността на този инструмент³⁰.

Така международните сливания/вливания след БРЕКЗИТ ще бъдат все още възможни, ако съответният национален правен рег продължава да допуска това, което важи също и за Обединеното кралство. Съответстващото първично задължение за допускане на такива форми, каквото в момента може също да се изведе от свободата на установяване³¹, във всички случаи ще отпадне след БРЕКЗИТ. Общо може да се обоснове с това, че излизането на Обединеното кралство от Европейския съюз значително ще накърни трансграничната мобилност между останалата част от Съюза и Острова, доколкото запазването на действието на разпоредбите за трансгранична мобилност не бъде договорено чрез двустранни спогодби (от днешна гледна точка – твърде малко вероятно).

IV. Последващо нормотворчество

БРЕКЗИТ ще промени съществено и рамковите условия за гружественорправното нормотворчество в Европейския съюз. Изказвания в тази област по същността си са доста спекулативни. Въпреки това тук следва да се направи опит за някои предпазливи предположения какво би следвало да бъде променено, като подробният анализ на този въпрос трябва да бъде предмет на отделна самостоятелна работа³².

На първо място е съмнително доколко излизането на Обединеното кралство може да окаже влияние върху бъдещите законодателни дейности. По мое мнение това е малко вероятно. Наистина е вярно, че в много големи области на гружественото право, които досега в Европа са останали недокоснати (например правото на концерните или вътрешнофирменото управление), е налице голямо противостоеие на интереси между Обединеното кралство, от една страна, и континенталните гържави членки, от друга страна. Впрочем не трябва да се изхожда от това, че

³⁰ Срвн. Armour, J и др. (2017), Fn. 1., 5.1.

³¹ Срвн. EuGH 12.7.2012, C-378/10, NZG 2012, 871 (Vale).

³² Понастоящем European Company Law Experts (europeancompanylawexperts.wordpress.com) работят върху публикация, която ще бъде посветена на тези въпроси; дискусиите в тази група повлияха върху представените тук виждания.

след БРЕКЗИТ тези теми (отново) ще бъдат поставени на дневен ред или че в Европейския съюз дори ще бъде създадено кохерентно гружествено право. Поради това, че противостоятелното в Европа на 27-те и без Обединеното кралство³³ е твърде голямо, акцентът на законодателната дейност на Европейския съюз се е изместил твърде много към теми, които имат централно значение за вътрешния пазар (особено към свободното движение и облекчаването на трансграничните инвестиции). Времето за европейска кодификация на гружественото право е отминало.

Естествено, под въпрос е също доколко при увеличаващите се през последните години еврокепитични настроения най-важните от последните години теми ще продължат да бъдат на преден план. Облекчаването на трансграничните дейности и мобилността със сигурност не е най-атрактивната програма в момента. Напротив, тя противостои на диаметралната си противоположност – на наблюдаваната в момента ренационализация. Въпреки че Комисията продължава да следи тази тема³⁴, е съмнително доколко тя ще намери отзвук сред гържавите членки. Така и облекчаването на учредяването на гружества за малки и средни предприятия е много трудно начинание на фона на очакваното във връзка с това смекчаване на стандартите за социална защита, особено след като Европейският парламент изрази съпротива срещу облекчаването на еднoличните учредявания³⁵. Така че всъщност няма да е неточно да се установи, че не БРЕКЗИТ, а тенденциите, които са в основата на БРЕКЗИТ, ще повлияят на избора на теми за бъдещи законодателни актове в европейското гружествено право. Кои ще са тези теми, поне от моя гледна точка е невъзможно да се прогнозира.

Въпреки че непосредствените влияния на БРЕКЗИТ върху предстоящите теми за работа са трудно установими, все пак

³³ Така и без Обединеното кралство е налице съществена разлика между гържавите – членки с монистична (*board*) и такива с дуалистична (управителен и надзорен съвет) система на вътрешна организация на акционерното гружество, която би представлявала непреодолимо препятствие за уеднаквяването на структурата на мениджмънта.

³⁴ Така през 2012 г. Комисията обяви, че желае да подобри трансграничните сливания и да въведе трансграничните разделяния (Екшънплан: Европейско гружествено право и Corporate Governance от 12.12.2012, КОМ (2012) 740 оконч.), и според неофициална информация продължава и в момента интензивно да осъществява това си намерение.

³⁵ Предложение за директива за гружествата с ограничена отговорност с еднoличен съдружник от 09.04.2014, КОМ (2014) 212 оконч.

изглежда госта вероятно решенията, които ще бъдат дадени в бъдеще, да са госта разнообразни. Ако се погледнат законодателните актове от близкото минало, то влиянието на Обединеното кралство е несъмнено. Цели правни области са преговорелени от английското влияние. Така основните решения в Директивата относно предложенията за поглъщане³⁶ се основават почти изцяло на английския регулаторен пример на City Code on Takeovers and Mergers. По същия начин погледът върху непосредствено предстоящата преработка на Директивата за акционерите³⁷ в двете ù централни сфери на регулация (Say on Pay and Related Party Transactions) показва несъмнено влияние от Обединеното кралство³⁸. Именно това съвсем анекдотично съдържание показва, че гружественорправните норми на Европейския съюз често са заемали решения от Острова. Това важи особено в областта на правото на капиталовите пазари, докато инициативите за стимулиране на малките и средните предприятия³⁹ или трансграничната мобилност⁴⁰ следват по-скоро други влияния.

Не може да се очаква влиянието да се запази и след излизането на Обединеното кралство. Теоретично би трябвало все пак търсенето на най-доброто решение да бъде повлияно от това. Но все пак не може да се изхожда от това, че в политическия процес либералните и пазарно ориентирани решения в духа на Обединеното кралство ще продължат да имат същата популярност и значение. Това е така, защото, от една страна, най-малкото през първите години след БРЕКЗИТ (а със сигурност дори и преди това) трябва да се приеме, че решенията на

³⁶ Директива 2004/25 от 21.4.2004 относно предложенията за поглъщане, ОВЕС, L 142 от 30.04.2004, 12.

³⁷ Директива 2007/36 от 11.7.2007 относно упражняването на някои права на акционерите в гружества, допуснати до регулиран пазар, ОВЕС, L 184 от 14.7.2007, 17.

³⁸ Срвн. компромисния текст в рамките на Комисията, който, естествено, в сравнение с първоначалното предложение на Комисията има много по-малко „английска физиономия“: Interinstitutional File 2014/0121 (COD) (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_15248_2016_INIT&from=EN).

³⁹ Например пропагналият опит за Европейско частно гружество, който се базирал по-скоро на немски и френски представи: предложение на Комисията на регламент за устава на Европейското частно гружество, КОМ(2008) 396.

⁴⁰ Директива 2005/56 от 26.10.2005 относно трансграничните сливания на гружества с ограничена отговорност, ОВЕС, L 310 от 25.11.2005, 1.

английското право не са приложими по принципни причини. От друга страна – и това ще има решаващо значение в дългосрочен план, институционално ще са налице много по-малко знания относно съдържанието на тези решения, а и след изтеглянето на английските чиновници от Брюксел ще липсват апологети на тези решения.

С това може да се очаква и още една съществена промяна – вярата в ефективността на пазарните решения в гужествено-ноправен контекст (и не само) според моята преценка ще отслабне. Така например приемането на саморегулирането като инструмент на европейското гужествено право се основава преди всичко на британското влияние – там саморегулирането има дълга традиция и голям успех (въпреки че това винаги става на фона на нависналата заплаха от намеса на законодателя при провал на саморегулирането). За това биха били достатъчни два примера:

- Идеята, че могат да бъдат избегнати гържавни регулации в областта на управлението на предприятията, като участващите страни сами създават правила за това, от които всъщност могат да се отклоняват, но трябва да мотивират това (Corporate Governance Codes), беше въведена в рамките на Cadbury Committees в Обединеното кралство⁴¹. Тя намери добър прием и в континенталните европейски гържави членки и чрез Corporate Governance Statement като част от доклада за състоянието на Съюза повлия и върху правото на ЕС⁴². Естествено, най-малкото в Германия и Австрия културата на отклонението (според нея гужествата могат да създават собствени правила, отклоняващи се от тези в съответния кодекс, доколкото трябва да се обясняват причините за това) не може да се наложи по същия начин. По-скоро съвсем механично се декларира, че правилата ще се спазват (т.нар. *ticking the box exercise*).
- В областта на Директивата относно предложенията за поглъщане също се забелязва английският уклон към саморегулиране. В Обединеното кралство City Code on Takeovers and Mergers исторически също се основава на саморегулирането

⁴¹ Вж. по-подробно Winner, M. (2012), 246.

⁴² Срвн. чл. 20 от Директива 2013/34 от 26.6.2013 относно годишните финансови отчети, консолидираните финансови отчети и свързаните доклади на някои видове предприятия, ОВЕС, L 182 от 29.6.2013, 19.

от страна на участващите страни. Именно чрез City Code през 1968 г. беше предотвратена интервенцията върху търговия пазар от страна на правителството на Wilson. Едва след като в чл. 4 на Директивата относно предложенията за поглъщане беше гарантирано, че саморегулирането би трябвало да бъде възможно и в бъдеще без съдебен надзор и беше гарантирана голяма гъвкавост при тълкуването на разпоредбите, Обединеното кралство беше готово да оттегли съпротивата си за приемането на Директивата.

Не е възможно в Европейския съюз без Обединеното кралство вярата в саморегулирането да запази сравнима силата си на влияние. Други държави членки със сравними традиции в гружественото право (например Ирландия или Швеция) нямат същата сила на влияние. По мое мнение е много по-вероятно доверието в държавното регулиране, каквото и сега господства в държавите от романския правен кръг, с известни отстъпи в Германия и Австрия, да намери много по-силно отражение в законодателството на ЕС.

Трябва обаче да се изрази скептицизъм, доколко постигането сега на общи решения в областта на гружественото право действително ще стане по-просто. Вярно е, че с излизането на Обединеното кралство хетерогенността на наличните начини на мислене ще се увеличи. Въпреки това в Европа на 27-те са налице достатъчно различия, които да поставят високи бариери пред всеки опит за уеднаквяване на правото. Така провалът на някои по-нови проекти изобщо не може да бъде свързан с възпрепятстващо поведение от страна на Обединеното кралство, а по-скоро съвсем пряко с поведението на онези държави членки (като Австрия), които традиционно се смятат за проевропейски.

V. Заключение и бележки

Със сигурност гружественото право не е темата, която ще доминира в сега започващите преговори за БРЕКЗИТ – доколкото през следващите месеци въобще би трябвало да се дискутира не само за условията на излизането на Обединеното кралство, а също и за бъдещите отношения. Влиянията принципно са предвидими, което има връзка и с това, че при гружественоравните норми става дума за организационно право, а не за достъп до

пазара. В онези области, като например цялото право на финансовите пазари, със сигурност има множество дупирни точки за бъдещ съвместен живот.

Естествено, че са налице хиляди привидно чуждестранни гружества, които от 2000-ната година насам са учредени в Обединеното кралство – достатъчно „деца на свободата на установяване“, за чието бъдещо съществуване би трябвало да има притеснение. Въпреки това по мое виждане е твърде малко вероятно при преговорите да се стигне до решения в тази област, тъй като със сигурност най-напред има много по-големи проблеми, които трябва да бъдат решени с предимство. Освен това изглежда и доста съмнително да има какъвто и да било интерес тази тема да се осветлява. Още повече, че от позицията на гържавите, които следват теорията на сегалището на главното управление, привидно чуждестранните гружества и без това са смущаващ фактор, с който трябва да се примирят по причини от правото на ЕС – ако този проблем може да бъде разрешен чрез БРЕКЗИТ, би имало и твърде малък интерес от тяхна страна това нежелано състояние да се продължи чрез двустранни спогодби. От гледна точка на Обединеното кралство тези гружества не заемат централно място, а и осъществяват своята дейност в други гържави членки. Само локалният консултантски бранш ще трябва да очаква в бъдеще срив в приходите.

В случай че при преговорите не се постигне съгласие, този проблем ще трябва да бъде решен от гържавите членки. Без специален законодателен акт това ще означава, че на ход ще бъде съдебната практика. Така международното гружествено право не само ще остане любима тема на правната наука, а и ще запази своето практическо значение, което дори може би ще нарасне.

Дългосрочните влияния върху нормотворческата дейност на Европейския съюз в областта на гружественото право са все още необозрими. Все пак може да се приеме, че влиянието на британските регулативни модели ще намалее и именно във връзка с това саморегулирането чрез участващите в определен процес страни ще изгуби от значението си. Съдържанието на законопроектите само по себе си малко ще бъде повлияно от БРЕКЗИТ, а по-скоро от причините, довели до него, което би следвало да загатва за отстъп от предприемаческата мобилност.

Цитирани източници

1. Armour, J. and Fleischer, H. and Knapp, V. and Winner, M. Brexit and Corporate Citizenship, *European Business Organization Law Review*, 18/2 (2017), 225 – 249. Passim.
2. Böckli, P. and Davies, Paul L. and Ferran, E. and Ferrarini, G. and Garrido Garcia, J. M. and Hopt, K. J. and Opalski, A. and Pitrancosta, A. and Roth, M. and Skog, R. and Soltysinski, S. and Winter, J. W. and Winner, M. and Wymeersch, E. The Consequences of Brexit for Companies and Company Law (March 2, 2017). *University of Cambridge Faculty of Law Research Paper 22* (2017). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2926489> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2926489>, accessed: 02.01.2017, JEL Classification: F15, F55, G28, K2.
3. Bratton, W. and McCahery, J. and Vermeulen, E. How Does Corporate Mobility Affect Lawmaking? A Comparative Analysis, *American Journal of Comparative Law* 2009 52, p. 347.
4. Eckert, G. *Internationales Gesellschaftsrecht: Das internationale Privatrecht grenzüberschreitend tätiger Gesellschaften*. Gebundene Ausgabe, MANZ Verlag, Wien, 2016, p. 513 sqq.
5. Freitag, R. and Korch, S. (2016) Gedanken zum Brexit – Mögliche Auswirkungen im Internationalen *Gesellschaftsrecht*, *Zeitschrift für Wirtschaftsrecht ZIP*, 37/29 (2016), 1361 -- 1367.
6. Gerner-Beuerle, C. and Mucciarelli, F. M. and Schuster, E.-P. and Siems, M. M. *Study on the Law Applicable to Companies. Final Report*, European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers, Directorate A – Civil Justice, Unit A1 – Civil Justice Policy, 2016, available online at: <http://eprints.soas.ac.uk/23978/1/mucciarelli-et-al-study-on-the-law-applicable-to-companies-european-commission.pdf>, accessed on 02.01.2018.
7. Hagemann, M. and von der Höh, R. M. Brexit: Handlungsoptionen für eine Sitzverlegung aus dem Vereinigten Königreich nach Deutschland, *Der Betrieb*, 2017 15, 830-834, DB1235641.
8. HM Government. *The United Kingdom's exit from and new partnership with the European Union* (February 2017); available online

- at https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/589189/The_United_Kingdoms_exit_from_and_partnership_with_the_EU_Print.pdf, accessed on 02.01.2018.
9. HM Government. Legislating for the United Kingdom's withdrawal from the European Union, March 2017, available at: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/604516/Great_repeal_bill_white_paper_accessible.pdf, accessed on: 02.01.2018.
 10. Lehmann, M. and Zetzsche, D. Die Auswirkungen des Brexit auf das Zivil- und Wirtschaftsrecht, *Juristenzeitung, JZ*, 2 (2017), 62 – 71.
 11. Ringe, W.-G. The Irrelevance of Brexit for the European Financial Market, April 21, 2017. *Oxford Legal Studies Research Paper*, 10 (2017). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2902715> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2902715>, accessed on 02.01.2018, p. 230. JEL Classification: G18, G28, K22.
 12. Seeger, M. Die Folgen des Brexit für die britische Limited mit Verwaltungssitz in Deutschland, *Deutsches Steuerrecht, DStR*, 31 (2016), 1817 – 1824.
 13. Weller, M.-P., and Thomale, C. and Benz, N. Englische Gesellschaften und Unternehmensinsolvenzen in der Post-Brexit-EU, *Neue Juristische Wochenschrift, NJW*, 69 (2016), 2378 – 2383.
 14. Winner, M. Der UK Corporate Governance Code – Grundsätze und Funktionsweise: *Zeitschrift für Unternehmens und Gesellschaftsrecht, ZGR*, 41/2-3 (2012), 246-272.